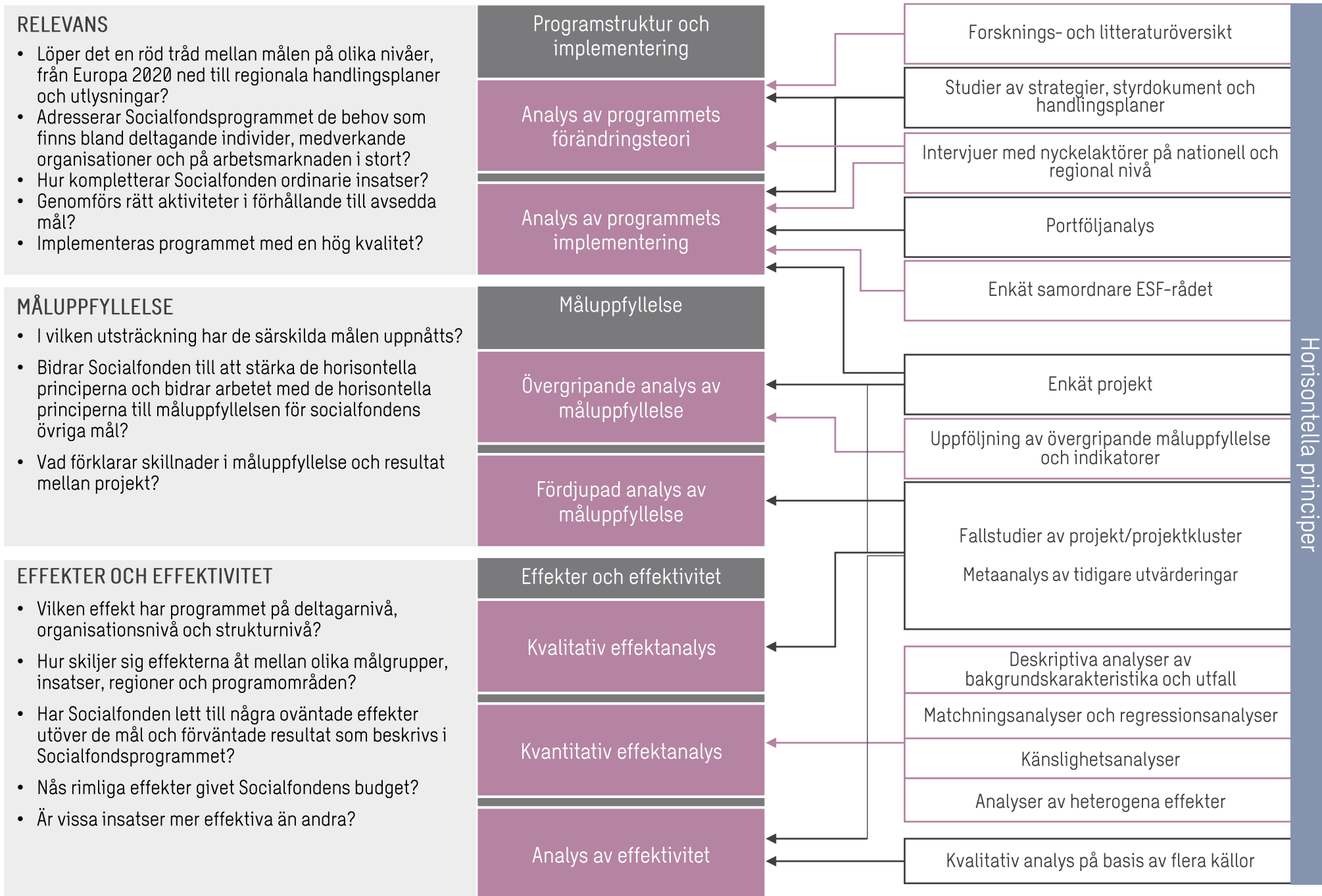

Effektutvärdering av Socialfondsprogrammet - Slutrapportering

Övervakningskommittén den 11 mars 2021

Disposition

- Hur vi har gått tillväga
- Slutsatser utifrån utvärderingskriterierna:
 - Måluppfyllelse och effekter
 - Integrering av horisontella principer
 - Relevans
 - Effektivitet
- Utvärderarnas rekommendationer

Hur vi har gått tillväga

Utmaningar i genomförandet av utvärderingen

- Programmet är inte en avgränsad insats utan består av flera olika typer av insatser som ska bidra till mål på olika nivåer, tillämpar och utveckla olika metoder/arbetssätt samt riktas till olika målgrupper
- De mål och effekter som programmet strävar efter att bidra till påverkas i hög grad av förhållanden som är svåra att kontrollera för i analysen
- Programgenomförandet är inte avslutat och medel återstår att inteckna
- Förutsättningarna att bedöma måluppfyllelse och effekter är avsevärt mycket bättre på individnivå än på organisations- och strukturnivå

PO 1: Kompetensförsörjning

Måluppfyllelse och effekter

Särskilt mål 1.1

Stärka kompetensen hos i huvudsak sysselsatta kvinnor och män, men även hos personer som står långt från arbetsmarknaden, i enlighet med arbetsmarknadens och den enskilda arbetsplatsens behov

Målet delvis uppfyllt

- Det återstår medel att inteckna men deltagarmålen ser ut att uppnås, bortsett från målet att inkludera arbetslösa deltagare
- Resultaten överträffar de kvantitativa målen vad gäller andelen som fått en förbättrad arbetsmarknadssituation
- Endast en liten andel (5 % kvinnor, 6 % män) har erhållit kvalifikation
- Insatserna bidrar till stärkt yrkesrelevant kompetens, ny kunskap och utvidgade nätverk för deltagande individer
- Effektanalyserna indikerar positiva men måttliga effekter: Effekterna är tydligast för deltagare med lägre inkomster och som deltar i större omfattning
- Programmet har i begränsad omfattning nått anställda i privat sektor och målgrupper med en svag ställning på arbetsmarknaden
- Insatserna har främst nått kvinnor (70 % av deltagarna) och deltagandet matchar branschvis den rådande könssegregeringen
- Många exempel på insatser för hållbart arbetsliv, insatser mot diskriminering och för breddad rekrytering som annars inte skulle ha genomförts
- Utvecklingen av lärande organisationer begränsad, till exempel på grund av svag förankring och bristfälliga behovsanalyser

Särskilt mål 1.2

Ökad samverkan och förstärkt koppling mellan utbildning, arbetsliv och arbetsplatsförlagt lärande

Osäker måluppfyllelse

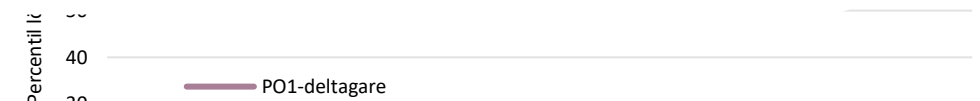
- Kvantitativt mål: Antalet projekt överskrids
- Svårbedömd måluppfyllelse överlag
- Även om vi ser lyckade exempel så har samverkansutmaningar präglat flera projekt. Framgångsfaktorer:
 - Tydliga och gemensamma mål för samverkan – samverkan som medel, inte som mål!
 - Starkt ägarskap och förankring i samverkande organisationers utvecklingsarbete
 - Nära samarbete med arbetsgivare
 - Operativa aktiviteter i kombination med strategiutveckling
- Utmanande att nå effekter på strukturnivå med relativt korta projekt
- Indikationer på positiva effekter i pågående valideringsprojekt: BOSS ett exempel

Särskilt mål 1.1 – effektanalys på individnivå

- Avgränsats till deltagare sysselsatta i privat sektor
- Något starkare löneutveckling än matchad kontrollgrupp
- Byter i högre utsträckning arbetsgivare, yrke, bransch vid startår men inga skillnader på längre sikt

• Kausal effekt av deltagandet?

- Förhållandevis starkt stöd för att deltagandet har bidragit till deltagarnas positiva utveckling
- + Lättmatchad grupp deltagare, inga skillnader gentemot kontrollgrupp åren före insats
- + Logiskt att effekten visar sig för deltagare med hög omfattning deltagande och de med lägre inkomster före insats
- Inget kontrollerat experiment, matchning gentemot individer ur övriga befolkningen

• Generaliserbarhet till samtliga deltagare inom särskilt mål 1.1?

- Stora skillnader i projektens mål inom offentlig sektor och privat sektor
- Resultaten främst generaliserbara till deltagare inom offentlig sektor där projekt syftat till att stärka deltagarens kompetens på ett sätt som kan förväntas ge avtryck i mätbara registerdata

PO 2: Ökade övergångar till arbete

Måluppfyllelse och effekter

Särskilt mål 2.1

Kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden ska komma i arbete, utbildning eller närmare arbetsmarknaden

Särskilt mål 2.3

Kvinnor och män som står särskilt långt från arbetsmarknaden ska komma i arbete, utbildning eller närmare arbetsmarknaden

Målen delvis uppfyllda

- Tillgängliga medel är i hög grad intecknade och antalet deltagare uppnås eller överskrids
- Resultaten överträffar de kvantitativa målen vad gäller andelen som går vidare till utbildning och arbetsmarknadspolitiska program
- Andelen som går vidare till sysselsättning är lägre än det kvantitativa målet – stora skillnader mellan kvinnor och män samt inrikes/utrikes födda
- Insatser karakteriseras av resursintensiva och individanpassade aktiviteter
- Effektanalyserna indikerar svag eller negativ påverkan på kort sikt men antyder positiv påverkan på längre sikt – i synnerhet för utrikesfödda kvinnor
- Utveckling av metoder och arbetssätt är ett mål som präglar en majoritet av projekten, men oklarheter kring vilka metoder som ger bäst resultat, svaga implementeringsstrategier och begränsad mottagarkapacitet begränsar effekterna
- Samverkan bidrar med ökad förståelse och kunskapsöverföring mellan organisationer, men de långsiktiga effekterna är ofta osäkra

Särskilt mål 2.2

Underlätta etableringen i arbetslivet och öka deltagandet i utbildning för unga (15-24 år) kvinnor och män

Svag måluppfyllelse

- Relativt låg inteckningsgrad och deltagarmålet uppnås ej
- Insatser karakteriseras av resursintensiva och individanpassade aktiviteter
- Till skillnad från insatser i SSI (mål 3.1) så har många projekt metodutvecklande ambitioner
- Effektanalyserna indikerar svag påverkan
- Förankring politiskt och i skolledningen främjar långsiktiga effekter av det förebyggande arbetet mot skolavhopp

Programområde 2 – effektanalys på individnivå

Sammanfattning

Särskilt mål 2.1 och 2.3

- Svag inkomstutveckling vid startår för deltagande
- Höga andelar av deltagarna i arbetsmarknadspolitiska åtgärder ett par år efter påbörjat deltagande
- Antydning att komma ikapp vad gäller inkomst på några års sikt, tydligast för utrikesfödda kvinnor och utrikesfödda generellt
- Inlåsnings effekter av omfattande insatser eller målgrupper som behöver mer stöd än matchade kontrollgrupper?

Särskilt mål 2.2 (målgrupp unga)

- Svag inkomstutveckling
- Förklaras inte av höga andelar i studier
- Lika svagt resultat för olika delgrupper av deltagare
- Deltagarna är i hög utsträckning i arbetsmarknadspolitiska åtgärder åren efter deltagandestart
- Resultat särskilt mål 2.2 <-> Programområde 3

Horisontella principer

Integrering av de horisontella principerna

- Arbetet med HP kännetecknas av svag styrning och otydligt ansvar vilket bidragit till skillnader i genomförandet och otydlig kravställning på projekten
- Det saknas samsyn om syfte och mål med HP
- Utmanande för projekten att anpassa kraven på arbetet med de horisontella principerna till ändamålsenliga arbetssätt i organisationen
- Ungefär hälften av projekten anser att kunskapsstödet inom HP varit användbart eller mycket användbart
 - De projekt som i hög grad integrerat HP har haft hög kompetens om HP i projektgruppen och/eller ett syfte som varit nära relaterat till att skapa en mer jämställd, diskrimineringsfri och/eller tillgänglig arbetsmarknad inom ett begränsat område eller verksamhet

Måluppfyllelse för de horisontella principerna

Mål

Icke-diskriminering och lika villkor vad gäller arbete

Kvinnor och män med funktionsnedsättning är delaktiga i arbetslivet

Lika villkor för kvinnor och män på arbetsmarknaden

Målen delvis uppfyllda

- Utvärderingens samlade empiri tyder på att kraven att arbeta med de horisontella principerna bidragit till insatser som annars inte hade genomförts – vilket i sin tur bidragit till en mer jämställd, diskrimineringsfri och tillgänglig arbetsmarknad
- Det finns stora skillnader i graden av integrering av HP mellan projekt. Men utvärderingen visar att de horisontella principerna har bidragit till förändrade arbetssätt i flera olika typer av verksamheter
- En tydligare kravställning hade sannolikt gynnat högre måluppfyllelse och tydligare effekter

Relevans och effektivitet

Relevans

- Programmets insatser är relevanta mot bakgrund av behov och kunskap och kompletterar ordinarie insatser
- Kompetensutvecklingsinsatser i PO1 fyller behov hos arbetsgivare och anställda
- Insatser för att stärka individer i PO2 kompletterar det ordinarie utbudet av insatser, i synnerhet för individer längst ifrån arbetsmarknaden
- Kravställningar att integrera horisontella principer relevant mot bakgrund av behov på arbetsmarknaden och i deltagande organisationer
- Särskilda utlysningar i samband med flyktingkrisen och Coronapandemin visar på förmåga att hålla insatserna relevanta utifrån omvärldsförändringar...
- ...men utmanande att snabbt ställa om!

Relevans

- **PO1:** Insatser har inte nått de arbetstagare som forskning och behovsanalyser identifierat som i störst behov av kompetensutveckling
- **PO1:** Svårigheter att nå deltagare i privat sektor: De som lyckats har t.ex. etablerat nära samarbete med företag, är pärlbandsprojekt, har förenklat deltagaradministrationen
- **PO1:** För att lyckas etablera långsiktigt, arbetsplatsförlagt lärande krävs involvering av ledning och HR-funktioner
- **PO2:** Insatser där civilsamhället medverkar underlättar involvering av de särskilt utsatta, men civilsamhällets deltagande har varit begränsat
- **PO2:** Konkurrenssituation med Arbetsförmedlingen om deltagare och prioritering av anvisningar till upphandlade aktörer har utgjort utmaningar

Effektivitet

- Projekten är mycket positiva till kontakterna med ESF-rådet och det stöd som erbjuds...
- ...men projektadministration och medfinansiering fortsätter att vara utmaningar
- Programmets styrning och uppföljning präglas av fokus på individer och finansiellt utfall – bristande operationalisering och uppföljning av andra mål
- Det saknas strategier som tydligt pekar ut den inbördes prioriteringen mellan mål och målgrupper, liksom vilka och hur olika aktörer bör engageras
- Hur fondens insatser ska uppnå strukturpåverkan överlämnas i hög grad till projekten att hantera – även här saknas en programstrategi

Effektivitet

- Höga krav och förväntningar på projekten bidrar till ökad komplexitet och minskad effektivitet
- Systemet för lärande och utvärdering bidrar med begränsat lärande på övergripande programnivå – Kunskap och lärdomar från projekten stannar ofta hos projektmedarbetare/-utvärderare
- Det stora antalet utlysningar i relation till beviljade projekt framstår inte som optimal arbetsordning
- Svårt att uttala sig om insatsernas kostnadseffektivitet pga programmets komplexitet och bristen på direkt jämförbara insatser, men:
 - Blygsamma effekter i relation till de resurser som läggs ned – men effekter kan uppstå på längre sikt
 - I hög grad svåra målgrupper i PO2: Resurskrävande!

Rekommendationer

- Utveckla programmets styrning och uppföljning till att omfatta samtliga mål eller avgränsa programmets ambitioner
- Genomförandestrategier behövs för att tydligare peka ut hur programmets samtliga mål ska uppnås
- Tydligare operationaliseringar och kravställningar kring horisontella principer ger bättre förutsättningar för effekter och måluppfyllelse
- Fler ändamålsenliga projekt och realistiska förväntningar: Minska mängden mål och krav som projekten förväntas uppfylla – för ökad effektivitet
- Överväg att släppa krav på strukturpåverkan för projekten – adressera målet förändringsteoretiskt genom särskilda strategier
- Gör tydligare uppdelning mellan tillämpnings- och utvecklingsprojekt och begränsa antalet projekt som förväntas ta fram nya metoder

Rekommendationer

- Effekter i PO1 tydligast för individer med lägre inkomster och för dem som deltar i större omfattning – bör föranleda prioritering inför kommande programperiod
- Fortsätt förenkla och säkerställ enhetlig tillämpning av olika regelverk
- Stärk förutsättningarna för att utvärdera projekt och programmet som helhet – tydligare krav på utvärderingar, anpassade utvärderingar, fler klusterutvärderingar, utvärderingar med längre tidshorisont
 - Överväg behovet av att utvärdera varje enskilt projekt, istället för att göra fler klusterutvärderingar
- Processtöd viktigt för många projekt, men det överlapp som finns i utvärderares och ESF-rådets erbjudanden bör ses över
- Förslag till fördjupade studier:
 - Kunskap om effekter och konsekvenser av arbetsmarknadsinsatser i projektform
 - Kunskap om stegförflyttningar och de allra mest utsatta målgrupperna
 - Öka förståelsen för hur horisontella principer kan användas för att bidra till programmets utveckling

Tack för att ni lyssnade!

Kontakt: Jonas Niki Hugosson

jonas.hugosson@sweco.se

076-891 39 46